

Градови на југу

О којим српским националним проблемима је пре скоро једног века писао Коста Н. Костић, заборављени „културни историчар”, а како изгледају данас

Драгослав Симић
новионар

Књига Десимира Тошића, „Српски национални проблеми” Париз, 1952. године (ћирилица), у одељку „Закључак”, на страни 221, указује на неке историјске грешке које су можда начињене, посматрано са данашњег становишта, а можда и нису:

„Са 27. мартом стигли смо потпуно касно. После априла 1941. године, почело се у специјалном стицају околности, са невероватним расипањем физичких и духовних снага српског народа. Грађански рат између Михаиловића и комуниста развијао се, по европском схватању, прерано... Или рано или доцкан... за онај свет на Западу, ми штрчимо, ‘замарамо’ друге и себе ломимо.”

Тошић је у једној емисији Радио Београда 2007. изнео између осталог и податак да је његов ујак био Коста Н. Костић „културни историчар”, данас сасвим заборављен, аутор књиге „Наши нови градови на југу”, штампане у издању СКЗ, 1922. године.

Трагом ове узгредице, треба подсетити који су то били „наши градови на југу”, како су изгледали тада наши национални проблеми.

Из предговора који је написао чувени етнолог Тихомир Ђорђевић, дознамо да је тифус 1915. однео професора Костића са овог света, а књига је написана непосредно после Балканских ратова.

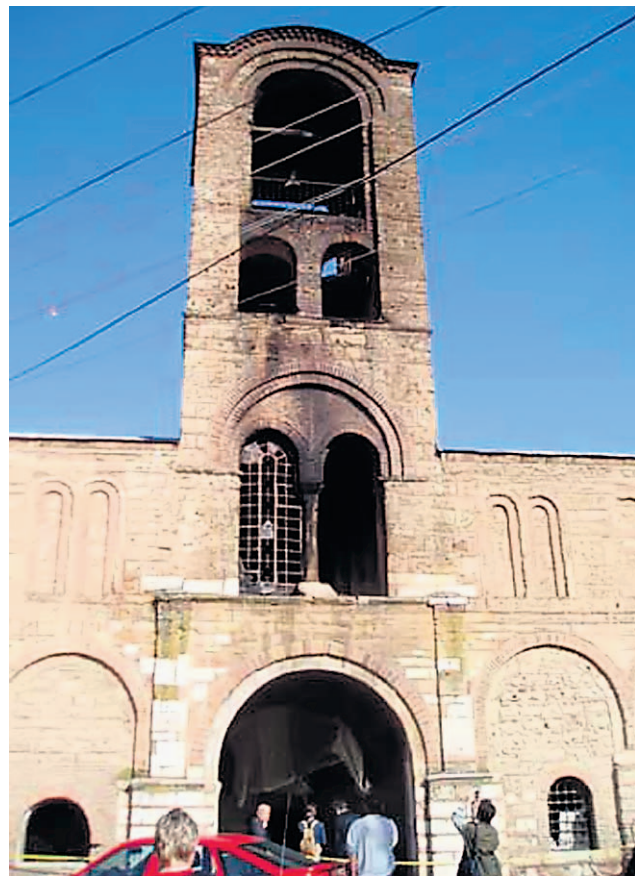
Ђорђевић каже да се написано односи на градове „јужног дела наше простране и лепе Домовине”. Књига је посвећена „сенима оних честитих, родољубивих и храбрих синова нашег народа, који падоше за слободу наших градова...”

Историчар Костић, у својој занимљивој монографији, одељке о појединим варошима, започиње реченицама карактеристичним за српска национална осећања подстакнута победама у ратовима: „Наш славни Призрен, Цариград српских царева... Битољ су, судећи по свему основали Срби... Прилеп је данас познат широм целог нашег народа... Наш лепо Охрид... Дебар спада у ред старијих вароши српских земаља... Ђевђелија је од новијих вароши у Новој Србији... Штип је један од најстаријих градова у српским земљама... У нашим се споменицима, данас, широм наше целе државе, познато Куманову, јавља у 14. веку...”

Међу „наше нове градове” уврштени су и описани Скопље, Приштина, Струга, Велес, Тетово, Ђилиане, Дојран, Ђаковица, Јањево, Кавадарце, Кочани, Митровица и други.

„Рукопис је наштампан и за који дан биће у рукама читавог нашег народа”, пише Ђорђевић. Била је тек створена Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, будућа Југославија.

Мање више је познато каква је судбина задесила „наше нове градове” осамдесетак година касније. У речнику нове српске стварности нашао се „Дејтонски устав” 1999, а 2007. године Војислав Коштуница је изјавио поводом обележавања

Призрен: „Од Цариграда српских царева” до погрома у марту 2004. Фотодокументација „Политике”

Видовдана „да се пред очима света одвија српско-амерички бој” због Косова. Министар Самарџић је рекао да ће Косово остати у Србији... чему се супротставио британски амбасадор Стивен Вордсворт јер његова држава сматра да је независност Косова у складу са предлогом Ахтисарија...

Наши „нови градови” са југа су обрисани са карте која је приложена у Костићевој књизи из 1922. па су се сада „српски национални проблеми” појавили у сасвим другом светлу. Десимир Тошић као нова генерација у односу на ујака Костића, у „Нацрту за демократску алтернативу”, 1982. у делу „Основе нацрта”, предлажући како да се избегне могуће крвопролиће, предвиђа да „стварање посебних, самосталних држава на начин који би задовољио већину Срба, Хрвата, Словенаца, Македонаца, и босанских Муслимана, може у току ратограничења изазвати кобне сукобе...”

Тако је стицај повесних околности приказао „српске националне проблеме” на којима су се наша два рођака, један на почетку националног успона у XX веку, Костић, а други, на обронцима капитулације – Тошић.

Савременици укљештени у овој „породичној” историји, таоци догађаја на које нису имали утицај, могу да питају шта ће данашњи политичари рећи, без демагогије, својим бирачима, о победи или поразу Срба на почетку XXI века. Смеју ли да кажу, да је најбољи начин „да ломимо себе” и губимо време, ширење илузија да ће нам „браћа” са истока или запада, помоћи. Као и у сваком бизнису, тако и у политици нема љубави. Постоје само интереси, а какав је данас наш национални интерес? „Косовски бој” или дефинитивно „косовски мир”, заувек.

Др Милан Стојадиновић један свој предизборни говор 1937. завршава речима: „Да смо овај збор држали прошле недеље, имали бисмо кишу. Данас имамо лепо време. То је најбољи доказ да је и сам Бог са нама. Наша је победа”.

Ако је и данас Бог са нама – чија је победа?